HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והרי איברים ופדרים. לא גרסינן לכוליה הך גירסא דאיברים ודתרומת הדשן הכא דהא (ח) מנינן להו לגבי פלוגתייהו דרב ולוי בעבודה שאין אחריה עבודה ואגב שיטפא דריהטא דגירסא דלעיל אלישנא קמא דרבי זירא הדר וגרסינהו בלישנא בתרא. וה"ג יש לך עבודה שיש אחריה עבודה ופסולה בזר אלא אי איתמר כו': **הואיל ועבודה תמה.** דשלים ליה סידור: **למימרא דעבודה תמה בעי פייס כו' עד משום מעשה שהיה** לא גרסינן: **אף אנן נמי תנינא.** דסידור גזירין עבודה תמה היא כרבי יוחנן ודלא כרב ולוי דלא מנו לה בעבודה שזר חייב עליה משום דיש אחריה סידור איברים: **ואילו זמן שני גזירין לא קתני.** אלמא עבודת לילה היא והוא גמר סידור מערכה וסידור האיברים שהוא עבודת יום תחילת עבודה אחרת היא ולא גמר סידור המערכה היא:

הדרן עלך בראשונה

אמר להם הממונה. הוא הסגן: **לאו וראו.** על הממונה או על הגג: **זמן השחיטה.** שחיטת התמיד. כלומר אם האיר המזרח שהשחיטה פסולה בלילה דכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם: **הרואה.** זה שעלה לגג: **ברקאי.** לשון זוהר כמו למען (ב) (היות) לה ברק (יחזקאל כא) האילו ברקים (תהלים עז): **עד שהוא נחכרון.** עד שנראה הלוהר עד חברון: **והוא אמר להן הן.** מפרש בגמרא (ט): **למה הוצרכו לכך.** לעלות לגג ולראות: **עלה מאור הלבנה.** למה תואר הלבנה סמוך לשחרית: **ודימו.** וחישבו: **והוציאוהו לבית השריפה.** כשהביאו שנשחט בלילה: **הורידו כ"ג כו'.** מפרש לה בגמ' (ט): **מיסך רגליו.** נקבים הגדולים. ולשון מיסך כמו אילן המיסך על הארץ (מזר דף נד:) לפי שהגריך לנקבים גדולים כורע על ברכיו (ב) ומכסה גופו את רגליו וכן בשאול כתיב (שמואל ג כד) ושם מערה ויבא שאול להסך את רגליו: **קידוש ידים ורגלים.** מן הכיור:

גמ'

אמר (ט)להם הממונה (י)צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה אם הגיע (א)הרואה אומר ברקאי (ב)מתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר הן ולמה הוצרכו לכך שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח ושחטו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה הורידו כ"ג לבית הטבילה זה הכלל היה במקדש (ג)כל המיסך את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים:

גמ'

(א) אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא והרי תרומת הדשן תחילת עבודה דיממא היא דא"ר יוחנן (ד)קדש ידיו לתרומת הדשן למחר אינו צריך לקדש שכבר קדש מתחלת עבודה אלא קשיא אלא אי אתמר הכי אתמר (ב)א"ר אסי א"ר יוחנן זר שסידר שני גזירי עצים חייב הואיל ועבודה תמה היא מתקיף לה רבא אלא מעתה תבעי פיים ולא בעיא פיים והתניא (ג)מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור שני גזירי עצים ה"ק יפייסו לה בפני עצמה (ד)כדאמרינן למימרא דעבודה תמה וזר חייב עליה מיתה בעיא פיים אין זר חייב עליה מיתה לא בעיא פיים והרי שחיטה שאני שחיטה דתחילת עבודה דיממא היא (ה) למימרא דעבודה תמה בעי פיים עבודה שיש אחריה עבודה לא בעי פיים והרי אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא הרי תרומת הדשן משום מעשה שהיה אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי אף אנן נמי תנינא אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה ואילו זמן סידור גזירי עצים לא קתני הך דלית לה תקנתא קתני הך דאית לה תקנתא לא קתני:

הדרן עלך בראשונה

אמר (ט)להם הממונה (י)צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה אם הגיע (א)הרואה אומר ברקאי (ב)מתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר הן ולמה הוצרכו לכך שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח ושחטו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה הורידו כ"ג לבית הטבילה זה הכלל היה במקדש (ג)כל המיסך את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים:

גמ'

שהיא עבודת יום כו' כדלעיל אלא שהש"ס מאריך לדקדק יותר במילתיה דרבא למימרא דעבודה תמה בעיא פיים ואף אנן נמי תנינא דקא מסייע למילתיה דרבי יוחנן וכיון דדחי ליה לסייעתא תו לא מתוקמא מילתיה דרבי יוחנן מכח קשיא דרבא להכי ל"ל אלא אי איתמר הכי איתמר כדלעיל לפי שהיא עבודת יום והשתא לא מצי למיפרך יפיסו לה בפני עצמה דטובא איכא עבודת יום שאין מפיסין לה בפני עצמה וא"ת ה"נ איכא ניסוך היין והמיס שהן עבודות תמות ואין מפיסין להן בפני עצמן י"ל כיון דיש אחריהן כמה עבודות בו ביום אין מפיסין להו בפני עצמם אבל סידור שני גזירין אין אחריהן עבודה עוד כל אותה הלילה ולהכי הוה לן למימר דחשיבא כולי האי להפיס עליה בפני עצמה ופריך והרי איברים ופדרים כו' ומשני סוף עבודה דיממא היא ואין עוד עבודה אחריה בו ביום ולהכי מפיסין לה בפני עצמה לפי דבפייס דשחרית היו מפיסין נמי אאיברי תמיד של בין הערבים והנך איברים אין אחריהם עבודה כל אותו היום ופריך והרי שחיטה דמפיס לה בפני עצמה דעיקר הפייס הוה [מי] שוחט ושאר אחיו הכהנים נמשכין עמו אגב גרגא דידיה:

הדרן עלך בראשונה

אמר להם הממונה צאו וראו כו'. (ו) שנאמר וישכם אברהם בבקר. בפ"ק דפסחים (דף ד. ושם) פריך ומיבדוק מצפרא מי לא תניא כל היום כשר למילה אלא שהזריזין מקדימין שנאמר וישכם אברהם וגו' ותימה היכי גמר מהכא דאין זריזין מקדימין מאורתא דלמא מה שאברהם לא עמד בלילה משום דמ"ח לא יצא יחידי בלילה כדאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף נא.) וי"ל דמש"ה לא היה אברהם נמנע מלהשכים בלילה כיון דשלוחי מצוה אינן ניזוקין מיהו קשה דהיא גופה דלא יצא יחידי בלילה מוישכם אברהם בבקר יליף התם ועוד קשיא כיון דשלוחי מצוה אינן ניזוקין למה נמנע מלהשכים בלילה מתוך דמ"ח אל יצא יחידי וי"ל דתרי וישכם כתיבי חד בעקידה וחד כשהתפלל על סדום והכא מייתי קרא דעקידה הלכך פריך שפיר מינה בפסחים דאי זריזין מקדימין למצות מאורתא א"כ אברהם נמי לקדום באורתא שהרי לא היה ירא כלום חדא דשלוחי מצוה אינן ניזוקין ועוד דשני נעריו עמו הוו ובפרק גיד הנשה (שם) מייתי קרא דסדום דהתם יחידי הוה שלא ירא במפלתה של סדום כדאשכחן באשתו של לוט ולא הוה נמי שליח מצוה כי לא היה חפץ הקב"ה שישא בעדם רנה ותפלה:

אלא

דלא חשיב ליה אחריה עבודה דלא שייך מידי לסידור שני גזירין, ורב ולוי לעיל דפטרי מדלא חשבי ליה (דפליגי) [ופליגי] אדרבי יוחנן דכתיב. הדרן עלך בראשונה פרק שלישי מתני'. **אמר להם הממונה.** פירש בקונטרס גם כאן ממונה הוא הסגן. ואינו נראה כדפרישית לעיל [טו, ב ד"ה הממונה] אלא אדם אחר היה שהיה ממונה על כך. **מתיא בן שמואל אומר האיר.** פירש"י במנחות פרק שני הלחם [ק, א] שהוא היה ממונה על הפייסות והיה אומר כן בבית המקדש, ואמנם כן הוא שממונים עליהם היה כדמשמע במסכת שקלים [פ"א מ"ו] דקרי ליה ממונה על הפייסות והיה אומר כן בבית המקדש, וכן בגמרא דקאמר מתיא בן שמואל על הפייסות. והריטב"ן ראיתי שפירש שם שמתיא בן שמואל אומר הכי דוחה. ואין נראה לרבינו דהא מסתמא אותו שהיה ממונה על הפייסות הוא שעומד אארעא ואומר להם לאו וראו כו', וא"כ תפשנו הא דמיבעיא לן בגמרא מי אומר האיר פני מזרח מי דקאי אאדרעא מי דקאי אאיגרא ותפשנו דהיינו דקאי אאדרעא. ונגמרא בבריית"א ממתיא בן שמואל שהממונים על הפייסות אומר כו', דהוא בעצמו היה ממונה על הפייסות כדפרישית, ועוד למה הוצרכו ממונה על הפייסות במילתיה דמתיא בן שמואל יותר מבשאר דברי התנאים, אלא ש"מ כדפרישית, וגם רבינו מאיר כותיה נרס.

מסורת הש"ס

(ח) [נעיל מ: ע"ש וש"נ], ג) [נעיל כד:], ג) [נעיל כב. מ:], ד) אלא. רש"ל, ה) נעיל מ: מנחות ק., ו) [עי' תוס' מנחות ק. ד"ה אמר לסם ותוס' נעיל טו: ד"ה אמר ותוס' קידה מב. ד"ה סנן], ז) [במנחות ק. איתא מתניא], ח) זבחים כ:, ט) [ל"ל היה], י) [ע"כ], כ) [לקמן כט.], ל) [שייך לעמוד כז],

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה והרי איברים כו' הדשן הכא דהא אוקמינן להו לגבי פלוגתייה דרב: (ב) רש"י ד"ה מיסך רגליו כו' כורע על ברכיו מכסה את גופו ואת רגליו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (והרי אברים כו' עד אלא קשיא) תפ"מ (וכן מתקן רש"י): [ב] שם (למימרא דעבודה תמה בעיא כו' עד מעשה שהיה) תפ"מ (וכן מתקן רש"י):

מוסף רש"י

אם הגיע זמן השחיטה. אם האיר היום לשחוט את התמיד (מנחות ק.). ברקאי. האיר היום, כמו (תהלים לז) האילו ברקיו תבל (שם). מתיא בן שמואל. היה ממונה על כך, כדאמר בשקלים (ז:) שהיה ממונה על הפייסות, והיינו פייסות שמפייסין כשהאיר היום מי שוחט ומי זורק, וכשהוא שואל אם הגיע זמן שחיטה אמר לאותו שעל הגג אמור אם האיר פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר לו הן, וכתלמוד ירושלמי נמצא שלפיכך היה אומר עד שבחברון ביום הכפורים כדי להזכיר שיני חברון (שם. ושם: מתתיא בן שמואל). ולמה הוצרכו לכך. לעלות לגג ולראות אם האיר היום (שם). ודימו. קבורים היו (שם). והוציאוהו לבית השריפה. שפסול היה לפי שנשחט בלילה, דכתיב ביום זבחכם, ביום בעי לזבוח (שם). כל המיסך את רגליו. גדולים, שהלך לבית הכסא (שם).

תוס' ישנים

שאחריו ותרומת הדשן הוי תחילת עבודת אותו היום, ועל כרחך כשקדש אז קדש כן סידור מערכה] שהרי גם בלילה צריך לסדרה כמה פעמים ואין בה גם חשיבות עבודה כל כך כמו בתרומת הדשן חשיב להו עבודה דיממא. ה"ר יוסף. אישתמיטתיה הא דתניא מי שזכה כו'. ולקמן [כח, א] קאמר הה"ק אלא מעתה יפייסו לה בפני עצמה, אבל הא לישנא לית ליה הכי. למימרא דעבודת יום בעיא פיים ועבודת לילה לא בעי פיים. [מלתא באינפש נפשה היא]. אבל אין נראה לפרש דדייק מפשטא דמילתא דפריך אלא מעתה דקתמרת הואיל ועבודת יום תיבעי פיים, אלמא תלי טעמא בעבודת יום, דל"כ הוה משמע שיש לאלוק אחא דקרי ליה עבודת יום, והא מתיב בהדיא [ויקרא ו, ה] ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר ואוקיעיקר מלתא דחייב בה זר מיתה קאי. **משום מעשה שהיה.** והוה מצי למימר משום שחלת עבודה דיממא היא, אלא דעדיפא מינה קא מיבעי, ועוד הכהא לא אתי שפיר כמו לעיל, משום דלעיל קאמר לאתסוגה ממערכה שהיא בלילה, אבל כאן אינו חשיבות ולא חשיבו סידור שני גזירין שהן ביום. **למימרא שעבודת יום ושזר חייב [עליה] מיתה בעיא פיים.** הכא פשיטא מדלא פריך ליה לעיל על לישנא קמא כדפי' לעיל. **שאני שחיטה דתחילת עבודה דיממא הוא.** ופע"ג דכשהיה בזר ואפילו שחיטת פרו איכא דמכשר לקמן בפרק טרף בקלפי [מב, ח], מכל מקום תחילת עבודה דתמיד היא. ואכתי הוה מצי לאקשויי והרי דישון מזבח הפנימי והמטורה והולכת אברים לכבש דאין זר חייב עליהן מיתה דלאו עבודה תמה היא

עין משפט נר מצוה

א מי' פ"ח מהלכות תמידין ומוסרין הלכה ב סמג עשין קל:

ב מי' פ"ח מהלכות ביאת מקדש הלכה [ג] ה:

רבינו חננאל

ולא והרי אברים ופדרים שיש אחריה עבודה, דלרבנן צריך להחזירן למערכה גדולה, ולר' מאיר עביד לה מערכה בפני עצמה. ודחי סוף עבודה דיממא היא. והרי תרומת הדשן שיש אחריה הוצאה חוץ למחנה וסידור המערכה. ופרקינן תחילת עבודה דיממא היא, כר' יוחנן דאמר קדש ידיו לתרומת הדשן, למחר אין צריך לקדש שכבר קדש מתחילת עבודה. וקשיא לן ואמאי לא דחי הכי אימא שכבר קדש מתחילה לעבודה ו) הנה (ו)עבודת לילה ופסולה בזר. אלא העלה בקשיא, ופרקינן משום דבתחילת הפרק נדחת זו השיניא וא' איבעית אימא לעולם תחלת עבודת יום הוא ואמאי לא תקינו לה פייס, מעיקרא סבור כיון דאיכא אונס שינה לא אתו, כיון דחזו דאתו ואתו נמי לסכנה תקינו לה פייסא. ותריצנא לר' יוחנן הכי, זר שסידר שני גזירין חייב הואיל ועבודה תמה היא. אי הכי תיבעי פייס בפני עצמה. ופרקינן האי כבר שנינן לה כדאמרינן בתחלת הפרק כיון דתקינו פייס לתרומת הדשן לא הוו אתו, שהיה כבד עליהן להניח השינה ולעמוד, דהוו אמרי מי יימר דמיתרמי לי, הדר תקינו מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור המערכה ובשני גזירין, כלומר הוסיפו אילו העבודות כדי שיבואו. למימרא דעבודה תמה בעיא פייס כו', כענין הראשון.

הדרן עלך בראשונה כל מי (שהיה) [שרוצה].

אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה כו'.

ו) אולי ל"ל ועבודת לילה היא ופסולה בזר.

תוס' ישנים (המשך)

ובעיא פיים. ואיכא למימר דדישון מזבח הפנימי תחילת עריכת נרות ועבודת פיים, והולכת אברים לכבש תחילת הקטורה. **ואיבא דאמרי מתקיף לה רבי זירא.** והיה כתוב בספרים והרי אברים ופדרים כו' והרי תרומת הדשן כו', ומתקו הקונטרס דודאי עבודה תמה היא וכדפרישית לעיל [כד, ח ד"ה לרבות].

זר שסידר שני גזירי עצים חייב הואיל ועבודה תמה היא. ולית ליה הא דאמרן לעיל [כד, ב] זר שסידר שני גזירין לחייב איכא סידור אברים